

ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ СИСТЕМ ТА ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

DOI 10.31558/2519-2949.2024.3.12

УДК 327.8 (510):329.15(510)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0921-6142>

Голянич Б. В., *Воєнна академія імені Євгенія Березняка*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕВОЛЮЦІЇ КИТАЙСЬКОЇ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ ІДЕОЛОГІЇ ТА ЇЇ ВЛИВ НА ГЕОСТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ КНР

У статті проаналізовано концептуальні засади еволюції геополітичної ідеології КНР через взаємодію ідеології та політики, конституції та соціальної економіки у період з 1978 року до теперішнього часу. Зокрема, розглянуто три періоди, протягом яких у Китаї відбувались ідеологічні та конституційні зміни. Аналіз першого періоду еволюції геополітичної ідеології КНР (1978 – 1991 роки) показує, що Китай перейшов від маоїзму до «соціалізму з китайською специфікою». Під час другого періоду (1991 – 2002 роки) ключовим елементом китайської моделі соціалізму стало визнання ринкової економіки. Третій етап ідеологічної трансформації Китаю розпочався з 2003 року по теперішній час. «Соціалізм з китайською специфікою в нову епоху» став основою політики та стратегії розвитку Китаю останніх років. Основні цілі включають досягнення повної модернізації до 2049 року, створення «соціалістичного суспільства загального благополуччя» та перетворення Китаю на лідера світового порядку. Кінцевою метою «соціалізму з китайською специфікою в нову епоху» визначено реалізацію «китайської мрії» про велике відродження китайської нації. Відзначено, що з появою Сі Цзіньпіна у 2012 році визначено нові завдання для модернізації Китаю, засновані на соціалістичних цінностях, в рамках концепції «китайської мрії». Важливим елементом практичного втілення нової концепції стала гео економічна ініціатива «Один пояс, один шлях», яка базується на традиційних китайських уявленнях про Піднебесну та універсальних загальнолюдських цінностях, таких як процвітання, гармонія, рівність, справедливість та братерство. Висновки статті дають зрозуміти, що геостратегічні вектори КНР, сформовані під впливом геополітичної ідеології, спрямовані на зростання економічної могутності та військового потенціалу, а також на активізацію зовнішньої політики країни.

Ключові слова: *КНР, «Один пояс, один шлях», геостратегія, геополітика, ідеологія, еволюція, нова епоха, «китайська мрія»*

Постановка проблеми в загальному вигляді. З моменту заснування КНР у 1949 році геополітична ідеологія країни зазнала значних змін. Ці зміни відображають еволюцію внутрішньої та зовнішньої політики країни, а також її місце у світі.

Зростаюча геополітична потужність КНР та її активна зовнішня політика роблять розуміння геополітичної ідеології країни та її впливу на геостратегічні вектори вкрай важливим для аналітики та прогнозування світових подій. Гео економічна ініціатива «Один пояс, один шлях» та інші амбітні проекти КНР мають значний вплив на регіональну та глобальну економіку та геополітичну ситуацію. Зростання напруженості у відносинах між КНР, США та іншими країнами Заходу становить ще більший інтерес для розуміння геополітичних цілей та інтересів КНР.

Суперечлива природа геополітичної ідеології КНР, її поєднання соціалізму з китайською специфікою, мирного піднесення та прагнення до відродження великої нації робить її складною для усвідомлення та оцінки. Це ускладнює розуміння того, як формуються геополітичні стратегії країни та як вони впливають на прийняття рішень. Також постійні зміни та виклики роблять осмислення довгострокових геополітичних цілей КНР ще більш складним завданням.

Щоб зрозуміти взаємозв'язок між геополітичною ідеологією та геостратегічними векторами КНР важливо досліджувати різні функції, які виконує геополітична ідеологія у формуванні державної

політики. Зокрема, виникає необхідність аналізу намірів політиків Китаю, які запроваджують певні політичні ідеології, намагаючись досягти своїх політичних цілей.

Метою статті є аналіз китайської геополітичної ідеології та її вплив на геостратегічні вектори КНР.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Геополітична ідеологія Китаю поглиблено вивчалася багатьма дослідниками. Вони займалися в основному викладом і аналізом внутрішньої природи китайської політичної ідеології.

До зарубіжних вчених, які досліджували геополітичну ідеологію КНР та її вплив на геостратегічні вектори країни можна віднести Д. Франіса, Д. Шамбо, А. Ларсон, Р. Роу, Д. Клімана та інших. У коло їх досліджень входить аналіз еволюції геополітичної ідеології КНР та її вплив на зовнішню політику країни, аналіз ініціативи «Один пояс, один шлях» та її вплив на геополітичні інтереси КНР та світовий порядок, дослідження внутрішніх політичних процесів, що впливають на геополітичну ідеологію КНР та її геостратегічні вектори.

Серед українських дослідників, які досліджували цей напрямок є: В. Кіктенко, В. Ліпкан, А. Яковець, А. Головка, О. Коваль, О. Сук, О. Мельник, І. Гриценко та інші.

Незважаючи на значну кількість досліджень китайської геостратегії, мало відомо про те, як китайська геополітична ідеологія вплинула на формування геостратегічних векторів країни. У цих дослідженнях мало уваги приділялося конкретному і прямому впливу геополітичної ідеології на геостратегію КНР в цілому.

Виклад основного матеріалу. Геополітична ідеологія впливає на зовнішню політику, військову стратегію, економічні відносини та дипломатичні дії держав. Вона є динамічною і може змінюватися під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, таких як зміни політичного керівництва, економічні кризи, військові конфлікти або глобальні тенденції. Геополітична ідеологія допомагає державам орієнтуватися у складному світі міжнародних відносин і приймати обґрунтовані рішення щодо своїх дій на світовій арені. Не винятком є і геополітична ідеологія Китаю, яка визначає природу країни, її політичної партії та пов'язана з політичною безпекою та безпекою людей.

Одне з найважливіших питань для розуміння китайської політики – це визначення специфіки ідеологічного панування Комуністичної партії Китаю (КПК). Історик М. Менколл ще в 1984 році зазначав, що іноземні спостерігачі, намагаючись оцінити зміни в китайській політиці, зазвичай недооцінюють значення ідеології [1].

З моменту запровадження політики «реформ і відкритості» у 1978 році Китай пережив бурхливий період економічного, політичного та соціального розвитку. Ці зміни перетворили країну на більш різноманітну та складну, що робить необхідним переосмислення ключових аспектів китайського суспільства, таких як ідеологія, економіка, культура та політика у постреволюційний період. Китай стикається з численними викликами, але й має значні можливості для продовження свого вражаючого зростання та розвитку.

Поняття «постреволюційне суспільство» відіграє важливу роль у китайській політиці. КПК використовує це поняття для досягнення цілого ряду цілей, зокрема легітимізації своєї влади, підтримки соціальної згуртованості та збереження стабільності. Для КПК найважливішим питанням є необхідність ідеологічного обґрунтування будівництва соціалістичного суспільства, яке вибудовується від Мао Цзедуна, Ден Сяопіна, Цзян Цземіня, Ху Цзіньтао і до нинішнього лідера Сі Цзіньпіна [2]. Однак деякі критики стверджують, що використання цього поняття є маніпулятивним та застосовується для приховування авторитарного характеру режиму.

Геополітична ідеологія відіграє важливу роль у формуванні та розвитку будь-якої нації. У Китаї протягом останніх десятиліть спостерігалися значні зміни у відносній вазі трьох ключових функцій геополітичної ідеології: досягнення консенсусу та соціалізація, легітимація політики, інструмент політичної боротьби. Відносні ваги цих трьох функцій геополітичної ідеології в Китаї з часом змінювалися. Це було викликано низкою факторів, включаючи економічні реформи, глобалізацію та соціальні зміни.

Китай протягом останніх десятиліть демонструє гнучкий та прагматичний підхід до геополітичної ідеології. Ця гнучкість мала значний вплив на зміни в конституційній системі країни. Ідеологічні перетворення також призвели до нових інтерпретацій марксизму-ленінізму, які краще відповідають потребам сучасного Китаю.

З 1978 року, коли Китай розпочав політику «реформ і відкритості», його ідеологія зазнала значної еволюції. Еволюція геополітичної ідеології КНР розподіляється на три ключові періоди: 1978 – 1991 роки, 1992 – 2002 роки, з 2003 року і дотепер [3].

Перші ідеологічні та конституційні зміни в Китаї розпочалися з 1978 року, коли економічні реформи в Китаї все ще перебували на стадії експериментів та вагань. Політика управління та виправлення ситуації, запроваджена після інциденту 4 червня 1989 року, мала як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, вона дійсно допомогла відновити певний ступінь контролю уряду над суспільством та економікою. З іншого боку, вона також призвела до посилення авторитарного правління та обмеження прав людини. Економічний розвиток Китаю залишався досить волатильним, що могло призвести до нових викликів у майбутньому.

Після Третьої пленарної сесії ЦК КПК у грудні 1978 року відбулася значна трансформація ролі політичної ідеології в Китаї. Її функції змістилися від соціалізації та політичної боротьби до легітимації макроекономічної та галузевої політики. Наголос в ідеології також змістився з радикальної теорії класової боротьби та духовної чистоти на теорію реформаторів, що акцентували увагу на матеріальних стимулах та професійних знаннях.

З точки зору економічної системи, проводилася політика реформ і відкритості, і з прагматичною позицією «переправлятися через річку, обмацуючи каміння», вона виступала за те, щоб «неважливо чорна чи біла кішка, спіймай її».

У 1987 році на 13-му з'їзді КПК КНР було офіційно висунуто теорію первинної стадії соціалізму. Це стало значним поворотним моментом у китайській політиці, адже вона фактично відмовилась від мети побудови комунізму в Китаї. Замість цього, теорія проголосила, що Китай все ще знаходиться на початковій стадії соціалізму і тому потребує більш гнучкого економічного підходу. Ця ідея стала теоретичним підґрунтям для подальших реформ у Китаї. Вона дала ідеологічне обґрунтування для таких змін, як: приватизація державних підприємств, залучення іноземних інвестицій, вступ до СОТ.

Економічне зростання Китаю протягом 1980-х років було феноменальним. Середньорічний темп зростання ВВП перевищував 10% протягом періоду з 1982 по 1988 рік. Цей бурхливий розвиток був обумовлений низкою факторів, включаючи реформу ідеологічної та конституційної системи [4].

Виходячи з аналізу першого періоду еволюції геополітичної ідеології КНР, можна констатувати, що в Китаї відбувся перехід від маоїзму до «соціалізму з китайською специфікою». Основним пріоритетом стало досягнення швидкого економічного зростання, що призвело до впровадження ринкових реформ та залучення іноземних інвестицій. Китай почав активно інтегруватися у світову економіку та встановлювати дипломатичні відносини з більшою кількістю країн.

З 1992 року Китай розпочав нову фазу реформ і відкритості, яка ознаменувалася відходом від жорсткої ідеологічної боротьби та чітким курсом на розвиток ринкової економіки. Використовуючи значні ресурси країни, Китай зумів підтримувати стрімке економічне зростання протягом багатьох років.

Не зважаючи на активні заходи китайського уряду щодо проведення економічних реформ, все одно з'являлись консервативні сили, які виступали проти ринкової системи та обмежували розвиток приватної економічної діяльності, що наповнювало суспільство суперечками між «плануванням» і «ринком», між «суспільством» і «капіталом», між «публічним» і «приватним».

У січні 1992 року Ден Сяопін скористався «Південним туром», щоб підкреслити дотримання політики реформ і відкритості та розвитку ринкової економіки. Цей візит ознаменував рішучий курс на лібералізацію економіки та відкритість до світу [5]. Південний тур Ден Сяопіна 1992 року мав далекосяжні наслідки, перетворивши Китай на економічну й політичну силу 21 століття. Ця подорож стала символом рішучості країни до реформ, відкритості та процвітання.

Промова Ден Сяопіна «Південне турне» була втілена в доповіді 14-го з'їзду КПК. У 1993 році законопроект про поправки до конституції зробив теорію первинної стадії соціалізму і розвитку ринкової економіки основним законом Китаю. У тому ж році на третьому пленумі ЦК КПК 14-го скликання, була оприлюднена «Постанова ЦК КПК з ряду питань, що стосуються створення соціалістичної ринкової економічної системи».

Ідеологічний зсув у цей період завершився висуненням «Трьох представників» на 16-му з'їзді КПК в 2002 році. Цей принцип означає, що КПК є політичною силою, яка «представляє вимоги розвитку передових продуктивних сил, напрямок розвитку передової культури, основні інтереси найширших мас китайського народу».

Отже, період 1992 – 2002 років у КНР ознаменувався офіційним визнанням ринкової економіки як ключового елемента китайської моделі соціалізму. Швидке економічне зростання призвело до значного зростання нерівності, що стало серйозною соціальною проблемою. Спостерігалось

зростання націоналістичних та патріотичних настроїв, що частково було пов'язано з економічним успіхом Китаю та його зростаючою роллю на світовій арені.

Третій етап ідеологічної трансформації Китаю розпочався з 2003 року і по теперішній час. На третьому пленарному засіданні 16-го з'їзду ЦК КПК у 2003 році було висунуто ідею «Наукового погляду на розвиток», яка замінила попередню стратегію «розвиток – останнє слово». Цей новий підхід наголошував на «орієнтованості на людей» і створенні всеосяжної, скоординованої та сталої концепції розвитку, сприяючи всебічному економічному, соціальному та людському розвитку.

У 2006 році на шостому пленарному засіданні 16-го з'їзду ЦК КПК була висунута теорія «гармонійного суспільства». Ця теорія вказувала, що майбутній економічний розвиток Китаю має ґрунтуватися на побудові суспільства, яке є «демократичним, правовим, чесним, справедливим, братерським, стабільним і гармонійним співіснуванням людини і природи». Ці ідеологічні зрушення відображають досвід швидкого зростання Китаю і мають на меті збалансувати регіональний розвиток.

Після приходу до влади у 2012 році Сі Цзіньпін визначив нові завдання для модернізації, засновані на соціалістичних цінностях, у рамках своєї концепції «китайської мрії». Він став першим з часів Культурної революції керівником Китаю, який надає однакову увагу економіці та ідеології. Сі Цзіньпін підкреслює важливість політично коректної ідеології та відповідних цілей нарівні з економічним зростанням. Крім того, він відродив маоїстську теорію «лінії мас», що може бути використана для зміцнення ролі партії та стимулювання політичної активності населення [6].

18 жовтня 2017 року на 19 з'їзді КПК Сі Цзіньпін оголосив про початок нової епохи в історії КНР, яку він назвав «соціалізмом з китайською специфікою в нову епоху» [7]. Ця концепція ґрунтується на ряді ключових принципів, які Сі Цзіньпін окреслив у своїй доповіді, а саме:

соціалізм з китайською специфікою: китайська модель соціалізму буде адаптована до унікальних умов та історії країни;

нова епоха: Китай вступив у новий етап розвитку, який характеризуватиметься ще більшим економічним зростанням, соціальним прогресом та міжнародним впливом;

з думками Сі Цзіньпіна в центрі: ця фраза підкреслює керівну роль Сі Цзіньпіна в розвитку Китаю та його ідеології.

У свою чергу «соціалізм з китайською специфікою в нову епоху» – це багатогранна та амбітна концепція, яка має далекосяжні наслідки для Китаю та світу. Її успіх буде мати значний вплив на майбутнє глобальної політики, економіки та суспільства. «Соціалізм з китайською специфікою в нову епоху» став основою для політики та стратегії розвитку Китаю протягом останніх років. Її ключові цілі включають: досягнення повної модернізації до 2049 року, створення соціалістичного суспільства з загальним благополуччям, перетворення Китаю на лідера світового порядку [8].

Оновлена офіційна ідеологія КПК стала важливим теоретичним компонентом соціалізму з китайською специфікою та керівництвом до дії у боротьбі за повне оновлення КПК та китайського народу. Кінцевою метою «соціалізму з китайською специфікою в нову епоху» визначено реалізацію «китайської мрії» про велике відродження китайської нації.

Варто зазначити, що існують різні точки зору щодо «соціалізму з китайською специфікою в нову епоху». Деякі критики стверджують, що це лише ідеологічний інструмент для зміцнення влади Сі Цзіньпіна та КПК. Інші вважають, що це прагматична та ефективна модель розвитку, яка сприяла значним успіхам Китаю в останні роки.

Китайське керівництво визначило, що 2021 і 2049 роки, відповідно 100-річчя утворення КПК і 100-річчя проголошення КНР, будуть ключовими віхами на шляху до здійснення «китайської мрії». До 2021 року планувалося досягти всеосяжного суспільства середньої заможності, згідно з традиційним китайським концептом «сяокан» (малий добробут), який увів Ден Сяопін. До 2049 року Китай має стати розвинутою, потужною і модерною державою. Паралельно Сі Цзіньпін випустив книгу про управління державою, яка відображає нові концепції, ідеї та стратегії державного управління [7].

Важливим елементом практичного втілення нової концепції стала гео економічна ініціатива «Один пояс, один шлях», яка була висунута ще в 2013 році та яка багато в чому спирається на традиційні китайські уявлення про Піднебесну і універсальні загальнолюдські цінності (процвітання, гармонія, рівність, справедливість, братство та ін.) [9].

Геополітична ідеологія КНР відіграє значну роль у формуванні та реалізації ініціативи «Один пояс, один шлях», яка є масштабною програмою інфраструктурних інвестицій та співробітництва,

яку запропонував Китай у 2013 році. Основні концепції геополітичної ідеології КНР, такі як «соціалізм з китайською специфікою», «мирне піднесення» та «велика відроджена китайська нація», знаходять своє відображення в цілях та пріоритетах китайської ініціативи «Один пояс, один шлях».

Протягом останніх років керівництво партії зосередилось на процесі побудови заможного суспільства та всебічної реалізації нової концепції розвитку, проведенні реформ, просуванні народної демократії, сприянні верховенству права, активному розвитку передової соціалістичної культури, забезпеченні та покращенні засобів до існування людей, здійсненні жорсткої боротьби з бідністю, розбудові екологічної цивілізації, захисті національної безпеки, запобіганні та нейтралізації основних ризиків, підтримці загальної соціальної стабільності, модернізації національної оборони та збройних сил, дипломатії великих країн із китайською специфікою та просуванні нового великого проєкту партійного будівництва [10].

Сьогоднішня китайська політична ідеологія є результатом майже двохсот років глибокого хаосу змін в китайському політичному, соціальному та культурному житті. Сучасна ідеологія все ще міцно прошнурована з ранньою конфуціанською філософією Китаю [11]. Однак вплив конфуціанства на сучасну китайську ідеологію є складним та багатограним.

Деякі вчені стверджують, що конфуціанські принципи використовуються для легітимації авторитарного правління КПК. Інші ж вважають, що конфуціанські цінності можуть допомогти Китаю знайти новий шлях розвитку, який буде більш відповідати його унікальній історії та культурі.

У процесі ідеологічних перетворень конституція Китаю також зазнала значних змін. Конституція Китаю в основному завершила трансформацію від декларативної конституції до нормативної, встановила ринкову економіку як соціальну та економічну систему Китаю, а також визнала і захистила права приватної власності. Важливо, що кожна конституційна зміна відображає ідеологічні зрушення та потреби соціально-економічного розвитку.

Під час правління Сі Цзіньпіна спостерігається повернення до цілеспрямованих політичних зобов'язань, заснованих на визнанні близькості національного відродження та необхідності підтримання єдності та дисципліни КПК. Ідеологія в цьому новому контексті забезпечує єдність еліти, спільну мову влади та просуває особливе бачення суспільства. Вона зміцнює єдність, створює спільну мету та спрямовує країну до модернізації з китайською специфікою [12].

Висновки. Геополітична ідеологія КНР продовжує еволюціонувати, відображаючи прагнення країни до економічного розвитку, міжнародного визнання та глобального лідерства. Ці зміни матимуть значний вплив на геополітичний ландшафт світу в найближчі роки.

Основними концептуальними засадами геополітичної ідеології Китаю є: «соціалізм з китайською специфікою», «мирне піднесення», «велика відроджена китайська нація».

Концепція «соціалізм з китайською специфікою», вперше висунута Ден Сяопіном у 1980-х роках, підкреслює прагнення КНР до економічного розвитку та процвітання, уникаючи при цьому конфронтації та ідеологічного експорту. Це відображається в прагматичному підході КНР до зовнішньої політики та її акценті на взаємовигідному співробітництві.

Стратегія «мирне піднесення», висунута Цзян Цземінем у 1990-х роках, підкреслює прагнення КНР до економічного розвитку та міжнародного співробітництва, уникаючи конфронтації. Це пояснює стриманість КНР у застосуванні військової сили та її акцент на дипломатичних каналах для захисту своїх інтересів.

Концепція «велика відроджена китайська нація», висунута Сі Цзіньпіном у 2010-х роках, підкреслює прагнення КНР відновити своє історичне місце як великої держави та досягти національного оновлення. Це проявляється в зростаючій впевненості КНР на міжнародній арені та в її прагненні до більшого впливу на світові справи.

Геостратегічні вектори КНР, сформовані під впливом геополітичної ідеології країни, націлені, насамперед, на зростання економічної могутності та військового потенціалу, активізацію зовнішньої політики на міжнародній арені. КНР стала другою за величиною економікою світу, що дає їй значний вплив на глобальні економічні та політичні процеси. Також Пекін розширює свою дипломатичну та економічну присутність у всьому світі, прагнучи до більш активної ролі у міжнародних справах. Не слід забувати і про збільшення Китаєм військових витрат на модернізацію своєї армії.

Важливо зазначити, що геостратегічні вектори КНР не є статичними. Вони постійно розвиваються під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів. Ідеологія КНР відіграє важливу роль у цьому процесі, але вона не є єдиним фактором, який визначає зовнішню політику країни.

Бібліографічний список:

1. Mancall M. China at the center: 300 years of foreign policy. New York, 1984.
URL: https://openlibrary.org/books/OL3186877M/China_at_the_center (дата звернення: 13.06.2024).
2. Кіктенко, В. О. Від революції до модернізації: стратегія та ідеологія КНР періоду реформ. *Східний світ*. 2016. № 1. С. 83–93.
3. Tsao Hai-Tao, Yeh Ryh-song. Ideology and Institutional Change in Transitional China.
URL: https://gioip.nchu.edu.tw/File/Userfiles/0000000034/files/全球第三十八期-曹海濤_葉日崧.pdf
(дата звернення: 13.06.2024).
4. Михтуненко В. В., Жуков О. В. «Китайське економічне диво»: досвід соціально-економічного реформування Китаю (II пол. XX – початок XXI ст.). *Китаєзнавчі дослідження*. 2021. С. 111–123.
5. Південне турне Ден Сяопіна. URL: <https://history-maps.com/uk/story/History-of-the-Peoples-Republic-of-China/event/Deng-Xiaoping's-Southern-Tour> (дата звернення: 14.06.2024).
6. Кіктенко В. О. Ідеологія комуністичної партії Китаю в період політики реформ і відкритості: проблема визначення та методологія досліджень. *Китаєзнавчі дослідження*. 2020. № 1. С. 27–36.
7. Коваль О. А. Як Китай увійшов до нової епохи. Журнал «Україна-Китай». 2017. № 4(10). С. 22–27.
8. Кіктенко В. О. Ідеї Сі Цзіньпіна про соціалізм з китайською специфікою в нову епоху: оновлення офіційної ідеології КПК. *Китаєзнавчі дослідження*. 2021. № 4. С. 5–25.
9. Кіктенко В. О. Семантика і прагматика концепту ініціатива «Один пояс, один шлях». *Китаєзнавчі дослідження*. 2018. № 1. С. 58–68.
10. Голянич Б. В. Формування політичної ідеології Китаю на сучасному етапі: матеріали Міжнародної конференції «*Безпекові студії: концепції, методологія, освіта*». Національний університет «Острозька академія». Рівне. 30-31 жовтня 2023 року.
11. Chinese political ideologies. URL: <https://www.cpalanka.org/wp-content/uploads/2024/01/29.-CHINESE-POLITICAL-IDEOLOGIES.docx.pdf> (дата звернення: 14.06.2024).
12. Браун К., Берзіня-Черенкова У. А. Ідеологія в епоху Сі Цзіньпіна. *Журнал китайської політичної науки*. 2018. Том 23. С. 323–339.

References:

1. Mancall M. China at the center: 300 years of foreign policy. New York, 1984.
URL: https://openlibrary.org/books/OL3186877M/China_at_the_center (date of access: 13.06.2024).
2. Kiktenko, V. O. (2016). Vid revoliutsii do modernizatsii: stratehiia ta ideolohiia KNR periodu reform. *Skhidnyi svit*. № 1. S. 83–93.
3. Tsao Hai-Tao, Yeh Ryh-song. Ideology and Institutional Change in Transitional China.
URL: https://gioip.nchu.edu.tw/File/Userfiles/0000000034/files/全球第三十八期-曹海濤_葉日崧.pdf
(date of access: 13.06.2024).
4. Mykhtunenko V. V., Zhukov O. V. (2021). «Kytaiske ekonomichne dyvo»: dosvid sotsialno-ekonomichnoho reformuvannia kytaiu (II pol. KhKh – pochatok KhKhI st.). *Kytaieznavchi doslidzhennia*. S. 111–123.
5. Pivdenne turne Den Siaopina. URL: <https://history-maps.com/uk/story/History-of-the-Peoples-Republic-of-China/event/Deng-Xiaoping's-Southern-Tour> (date of access: 14.06.2024).
6. Kiktenko V. O. (2020). Ideolohiia komunistychnoi partii Kytaiu v period polityky reform i vidkrytosti: problema vyznachennia ta metodolohiia doslidzhen. *Kytaieznavchi doslidzhennia*. № 1. S. 27–36.
7. Koval O. A. Yak Kytai uviishov do novoi epokhy. Zhurnal «Ukraina-Kytai». 2017. № 4(10). S. 22–27.
8. Kiktenko V. O. (2021). Idei Si Tszinpinga pro sotsializm z kytaiskoio spetsyfikoio v novu epokhu: onovlennia ofitsiinoi ideolohii KPK. *Kytaieznavchi doslidzhennia*. № 4. S. 5–25.
9. Kiktenko V. O. (2018). Semantyka i prahmatyka kontseptu initsiatyva «Odyn poias, odyn shliakh». *Kytaieznavchi doslidzhennia*. № 1. S. 58–68.
10. Holianych B. V. Formuvannia politychnoi ideolohii Kytaiu na suchasnomu etapi: materialy Mizhnarodnoi konferentsii «*Bezpekovi studii: kontseptsii, metodolohiia, osvita*». Natsionalnyi universytet «Ostrozka akademiia». Rivne. 30-31 zhovtnia 2023 roku.
11. Chinese political ideologies. URL: <https://www.cpalanka.org/wp-content/uploads/2024/01/29.-CHINESE-POLITICAL-IDEOLOGIES.docx.pdf> (date of access: 14.06.2024).
12. Braun K., Berzinia-Cherenkova U. A. (2018). Ideolohiia v epokhu Si Tszinpinga. *Zhurnal kytaiskoi politychnoi nauky*. Tom 23. S. 323–339.

Holianych B. Conceptual foundations of the evolution of Chinese geopolitical ideology and its influence on the geostrategic vectors of China

The article analyzes the conceptual foundations of the evolution of the geopolitical ideology of the People's Republic of China through the interaction of ideology and politics, the constitution and social economy in the period from 1978 to the present. In particular, three periods during which ideological and constitutional changes took place in China were considered. Analysis of the first period

of the evolution of the geopolitical ideology of the People's Republic of China (1978-1991) shows that China has moved from Maoism to «socialism with Chinese characteristics». During the second period (1991-2002), a key element of the Chinese model of socialism was the recognition of a market economy. The third stage of China's ideological transformation began from 2003 to the present. «Socialism with Chinese characteristics in the new era» has become the basis of China's development policy and strategy in recent years. The main goals include achieving full modernization by 2049, creating a «socialist society of general welfare» and transforming China into a leader of the world order. The ultimate goal of «socialism with Chinese characteristics in the new era» is the realization of the «Chinese dream» of the great revival of the Chinese nation. It was noted that with the advent of Xi Jinping in 2012, new tasks for China's modernization were defined, based on socialist values, within the framework of the concept of the «Chinese dream». An important element of the practical implementation of the new concept was the geo-economic initiative «One Belt, One Road», which is based on traditional Chinese ideas about Heaven and universal human values such as prosperity, harmony, equality, justice and brotherhood. The conclusions of the article make it clear that the geostrategic vectors of the People's Republic of China, formed under the influence of geopolitical ideology, are aimed at the growth of economic power and military potential, as well as at the activation of the country's foreign policy.

Keywords: PRC, «One Belt, One Road», geostrategy, geopolitics, ideology, evolution, new era, «Chinese dream»